

פרשת שמיני תשע"ו
Nadav veAvihu – Heroes or Villains?

Sponsored by friends of David Wachs ז"ל in his memory
לעיי"נ דוד בן מרדכי שמואל ז"ל

ויקרא פרק י'

(א) ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחבתתו ויתנו בהן אש וישמו עליה קטרת ויקריבו לפני קוק אש זרה אשר לא צוה אתם: (ב) ותצא אש מלפני קוק ותאכל אותם וימתו לפני קוק: (ג) ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר קוק לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אקבד וידם אהרן:

רש"י
(ב) **ותצא אש** - רבי אליעזר אומר לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. רבי ישמעאל אומר שתויי יין נכנסו למקדש, תדע שאחר מיתנתן הזהיר הנותרים שלא יכנסו שתויי יין למקדש. משל למלך, שהיה לו בן בית וכו', כדאיתא בויקרא רבה: (ג) **הוא אשר דבר וגו'** - היכן דבר ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי (שמות כט מג). אל תקרי בכבודי אלא במכובדי. אמר לו משה לאהרן אהרן אחי יודע הייתי שיתקדש הבית במיודעיו של מקום והייתי סבור או בי או בד, עכשיו רואה אני שהם גדולים ממני וממך: **וידם אהרן** - קבל שכר על שתיקתו. ומה שכר קבל, שנתייחד עמו הדיבור, שנאמרה לו לבדו פרשת שתויי יין: **בקרבי** - בבחירי: **ועל פני כל העם אכבד** - כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא ומתעלה ומתקלס, אם כן באלו, כל שכן ברשעים, וכן הוא אומר (תהלים סח לו) נורא אלהים ממקדשיך, אל תקרא ממקדשיך אלא ממקודשיך:

שמות פרק כד

(א) ואל משה אמר עלה אל יקוק אתה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל והשתחויתם מרחק: (ב) ונגש משה לבדו אל יקוק והם לא יגשו והעם לא יעלו עמו: (ג) ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יקוק ואת כל המשפטים ויען כל העם קול אחד ויאמרו כל הדברים אשר דבר יקוק נעשה: (ד) ויכתב משה את כל דברי יקוק וישכם בבקר ויבן מזבח תחת ההר ושתיים עשרה מצבה לשנים עשר שבטי ישראל: (ה) וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים ליקוק פרים: (ו) ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על המזבח: (ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דבר יקוק נעשה ונשמע: (ח) ויקח משה את הדם ויזרק על העם ויאמר הנה דם הברית אשר כרת יקוק עמכם על כל הדברים האלה: (ט) ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל: (י) ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: (יא) ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו:

רש"י
(א) **ואל משה אמר עלה** - פרשה זו נאמרה קודם עשרת הדברות, ובארבעה בסיון נאמר לו עלה: (ב) **ונגש משה לבדו** - אל הערפל: (ג) **ויבא משה ויספר לעם** - בו ביום: **את כל דברי ה'** - מצות פרישה והגבלה: **ואת כל המשפטים** - שבע מצות שנצטוו בני נח. ושבת וכבוד אב ואם ופרה אדומה ודינין שניתנו להם במרה: (ד) **ויכתב משה** - מבראשית ועד מתן תורה, וכתב מצות שנצטוו במרה: **וישכם בבקר** - בחמשה בסיון: (ה) **את נערי** - הבכורות: (ו) **ויקח משה חצי הדם** - מי חלקו, מלאך בא וחלקו: **באגנות** - שני אגנות אחד לחצי דם עולה ואחד לחצי דם שלמים להזות אותם על העם. ומכאן למדו רבותינו שנכנסו אבותינו לברית במילה וטבילה והרצאת דמים שאין הזאה בלא טבילה: (ז) **ספר הברית** - מבראשית ועד מתן תורה ומצות שנצטוו במרה: (ח) **ויזרק** - ענין הזאה, ותרומו וזרק על מדבחה לכפרא על עמא: (י) **ויראו את אלהי ישראל** - נסתכלו והציצו ונתחייבו מיתה, אלא שלא רצה הקדוש ברוך הוא לערבב שמחת התורה, והמתין לנדב ואביהוא עד יום חנוכת המשכן, ולזקנים עד, (במדבר יא א) ויהי העם כמתאוונים וגו' ותבער בס אש ה' ותאכל בקצה המחנה, בקצינים שבמחנה: **כמעשה לבנת הספיר** - היא היתה לפניו בשעת השעבוד לזכור צרתן של ישראל, שהיו משועבדים במעשה לבנים: **וכעצם השמים לטהר** - משנגאלו היה אור וחדוה לפניו: **וכעצם** - כתרוממו, לשון מראה: **לטהר** - לשון ברור וצלול: (יא) **ואל אצילי** - הם נדב ואביהוא והזקנים: **לא שלח ידו** - מכלל שהיו ראויים להשתלח בהם יד: **ויחזו את האלהים** - היו מסתכלין בו בלב גס מתוך אכילה ושתייה, כך מדרש תנחומא. ואונקלוס לא תרגם כן. אצילי לשון גדולים, כמו (ישעיה מא ט) ומאציליה קראתיך, (במדבר יא כה) ויאצל מן הרוח, (יחזקאל מא ח) שש אמות אצילה:

שמות פרק כט פסוק מג

ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי:

רש"י

(מג) **ונועדתי שמה** - אתועד עמם בדבור, כמלך הקובע מקום מועד לדבר עם עבדיו שם: **ונקדש** - המשכן: **בכבדי** - שתשרה שכינתי בו. ומדרש אגדה אל תקרי בכבודי, אלא [בכבודי], במכובדים שלי, כאן רמז לו מיתת בני אהרן ביום הקמתו, וזהו שאמר משה (ויקרא י ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש, והיכן דבר, ונקדש בכבודי:

העמק דבר לספר ויקרא פרק י'

(א) **בני אהרן נדב ואביהוא**. ולא כתיב נו"א בני אהרן. מכאן דרשו בת"כ במכילתא דמלוואים הל"ב שלא חלקו כבוד לאהרן. שנהגו כמו שלא היו בניו. והכי נדרש בפי וישלח ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי [*]: **ויתנו בהן אש**. לא כתיב עליהן אש כמו בפי קרא ט"ז י"ח היינו שלא מלאו המחנה אש אלא בתוכן: **וישימו עליה קטרת**. עליהן מיבעי וכמו שכתוב בעדת קרח ותנו בהן אש ושימו עליהן קטרת. ועי' רמב"ן. ונראה דבאמת לא נכנסו שניהם בישוב הדעת זה עם זה. וכדתניא בת"כ איש מחתתו. איש מעצמו ולא נטלו עצה זה מזה. ומש"ה כשבאו לפני ומצאו זה את זה הוחלט בדעתם שלא יקטירו שניהם כאחת אלא אחד מהם יקטיר והשני היה מסייע לו מש"ה כתיב עליה. ועי' במדבר ג' ד' רמז עוד לזה: **אש זרה אשר לא צוה אותם**. אין הלשון מדויק שהרי אסור היה להביא אש זרה ואיך שייך לומר אשר לא צוה דמשמע שלא נזהרו ע"ז כ"ג. ועי' מש"כ בעה"ט. ובדרך דרש הנזכר בהר"ד. שנכנסו מאש התלהבות של אהבת ה' ואמרה תורה דאע"ג דאהבת ה' יקרא היא בעיני ה' אבל לא בזה הדרך אשר לא צוה וכמש"כ לעיל בשם הת"כ עה"פ ויאמר משה זה הדבר וגו': (ב) **וימותו לפני ה'**. פגע בהם מדת הדין תומ"י בשביל שהיו לפני ה' בפלטיין של מלך מה"מ הקב"ה. ואי היו עושים איזה עבירה שחייבים עליה מית ב"ש בחוץ לא היה נוגע בהם מדה"ד באותה שעה אבל בפלטיין ש"מ חמת מלך מלאכי מות. וכן פי' הכתוב ר"פ אחרי בקרבתם לפני ה' וימותו. לא שהחטא היה שהקריבו עצמם לפני ה' אלא משום הכי נענשו מיד על ההקרבה שלא כדן בשביל שנתקרבו עצמם באותה שעה לפני ה':

***הרחב דבר**: ויש להסביר טעם השנוי. דשם כתיב שני בני יעקב. וכאן כתיב ני אהרן. והנה שם ביארנו משמעות שני שהיו נכנסים לאותו מעשה שלא בדעה אחת יע"ש. מה שאין כן כאן שניהם נכנסו בדך א' של אהבת ה'. ולא יכלו להתאפק על התשוקה להשיג דעת וכבוד אלהים. וברוב תשוקה נכנסו להקטיר בהיכל. וקטרת הוא דבר המביא ליד התקרבות יתירה לשמים. ועי"כ נבחר הקטרת להר"ן איש במחלוקת קרא אשר גם המה נתעצמו בזו התשוקה יותר מהמדה כמו שביארנו שם. ולעיל ט' ו'. והנה במ"ר פ' אחרי א' שחטאו במה שנכנסו פרועי ראש ומחוסרי בגדים ושתו"י והובא בתוס' יומא דני"ג א'. ולפי השקפה ראשונה הוא פלא למאי נעמיס על קדושי עליון אלו כ"כ עונות יותר מהמפורש. אלא הענין דמאן דמפרש הכי ס"ל שלא הכניסו אש זרה עפ"י טעות הוראה כדעת ר"א שהורו בפני משה רבן. אלא להיפך שידעו שאין כן הלכה לדורות לבני אהרן. אלא בשביל תגבורת התשוקה להשיג אהבת ה' מצאו את לבבם לעשות מה שלא נצטוו וא"כ אין כאן דין כהונה כלל. ובזה ג"כ מדויק מה שכתוב בני אהרן ואח"כ נדב ואביהוא ללמד שלא נכנסו מצד שהם בני אהרן אלא מצד עצמם ותשוקתם הקדושה.